

การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเองด้าน
การศึกษาอย่างยั่งยืน : ชุมชนบ้านสี่แยกปี ตำบลกรุงหยัน
อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
APPLICATION OF LOCAL WISDOM OF BLACKSMITHS FOR
SELF-RELIANCE IN SUSTAINABLE EDUCATION:
BANN SI YAEK PI COMMUNITY, KRUNGYAN SUBDISTRICT,
THUNGYAI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

¹อรรรครา ธรรมาทิกุล

¹Akara Dhammatikul

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, ประเทศไทย
Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand.

Akara_dh@gmail.com

Received September 10, 2021; Revised November 2, 2021; Accepted December 1, 2021

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาประวัติภูมิปัญญาท้องถิ่นความเป็นมาของคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเองด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเองด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน : ชุมชนบ้านสี่แยกปี ตำบลกรุงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 43 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) กลุ่มตีเหล็กชุมชนสี่แยกปี ในอดีตบรรพบุรุษได้อพยพมาจากทางภาคเหนือและภาคอีสาน โดยมี คุณปู่สมิตรตันบุรี ซึ่งเป็นคนจังหวัดแพร่ ในวัยหนุ่มได้มาแต่งงานกับคุณย่าดวง เพชรอร่าม ซึ่งเป็นชาวแยกบ้านปี จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. 2506 และได้ตั้งถิ่นฐานที่ชุมชนบ้านสี่แยกที่ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาและเป็นผู้มีความรู้ในการตีเหล็กที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษที่เคยทำในจังหวัดแพร่มาก่อน มาประกอบเป็นอาชีพการตีเหล็กที่บ้านสี่แยกปี ส่วนอีกกลุ่มเป็นกลุ่มครัวเรือน ที่รุ่นปู่ย่าได้อพยพมาจากจังหวัดร้อยเอ็ดมาตั้งถิ่นฐานที่ชุมชนบ้านสี่แยก

¹อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ปี ในปี พ.ศ.2511 คือคุณปู่หมาย ปราบพล เนื่องจากในจังหวัดร้อยเอ็ด ในขณะนั้นมีการตีเหล็กกันเป็นจำนวนมาก จนเกิดการแข่งขันกันสูง ซึ่งทั้งสองกลุ่มล้วนได้รับการถ่ายทอดความรู้การตีเหล็กมาจากบรรพบุรุษ และนำมาประกอบอาชีพการตีเหล็กที่ชุมชนบ้านสี่แยกปี และได้ถ่ายทอดความรู้ให้กับรุ่นลูกหลานเพื่อที่จะได้ยึดเป็นอาชีพจนถึงปัจจุบัน 2) การที่คนตีเหล็กรู้จักการนำกรรมวิธีในการตีเหล็กของบรรพบุรุษมาจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่ เป็นการเพิ่มรายได้ และผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เช่น มีดกรีดยาง มีดพรว้า มีดตัดปาล์ม เหล็กปอกมะพร้าว ขวาน จอบ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันได้มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีเหล็กมาผลิตชิ้นงานที่ใช้ในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น เช่น มีดอีโต้ มีดหันหรือมีดทำคร้าว ทำให้สินค้าที่ผลิตได้ตรงกับความต้องการของตลาดอีกทั้งชาวบ้านที่ประกอบอาชีพตีเหล็กในชุมชนบ้านสี่แยกปี ยังได้รวมตัวกันเป็นสมาชิกกลุ่มตีเหล็ก รวมทั้งประชาชนชาวบ้าน ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจซึ่งรวมตัวกันเป็นสมาชิกกลุ่มตีเหล็ก ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีเหล็กได้รับการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่มากขึ้น

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การพึ่งตนเอง

Abstract

The objectives of this research included: 1) to study the history of local wisdom and background of blacksmiths for self-reliance in sustainable education; and 2) to study the application of local wisdom of blacksmiths for self-reliance in sustainable education in Bann Si Yaek Pi Community, Krungyan Subdistrict, Thungyai District, Nakhon Si Thammarat Province. It was a qualitative research through interviews and non-participant observation from the target group of 43 people. The data was analyzed through content analysis. The results of this research were as follows. 1) The ancestors of the blacksmith groups in Baan Si Yaek Pi community immigrated from the northern and the north-eastern regions. The northern group was led by Grandpa Smith Rattanaburi from Phrae Province. In 1963, he married Grandma Duang Petch-Arwut who was a villager of Yaek Baan Pi in Nakhon Si Thammarat Province. They resettled a new village named Bann Si Yaek Pi community since then. With the knowledge of blacksmiths inherited from his ancestors in Phrae Province, he used this knowledge for his occupation in Baan Si Yaek Pi community. For the northeastern group of households from Roi-et Province, their Grandpa Prabphon immigrated to resettle in Bann Si Yaek Pi Community in 1968. Since there were many competitive blacksmiths of the two

groups inherited from their ancestors at that time, the skills have been transferred for generations that are still occupational skills in Baan Si Yaek Pi community till nowadays. 2) As the blacksmiths brought the forging knowledge from their ancestors to manage the available resources, this could help them increase their income while produce the quality products such as rubber slitting knives, big knives, palm cutting knives, coconut peeling tools, axes, hoes etc. Nowadays, there is more application of local wisdom in forging to produce more tools used in households such as chopping knives, slicing knives or kitchen knives. This helps the produced goods meet the needs of the customers. Furthermore, the villagers that have their occupations as blacksmiths in Bann Si Yak Pi community gather themselves as members of the blacksmith group. In addition, there have been local sages as the resource persons to provide knowledge for the interested members of the blacksmith group. This can help local wisdom of forging be transferred to other new generations.

Keywords: Local Wisdom; Self-reliance

บทนำ

ธรรมชาติเป็นสิ่งที่มีความมาก่อนที่มนุษย์จะถือกำเนิด เมื่อมนุษย์ต้องดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับธรรมชาติ จึงเกิดการเรียนรู้ เกิดการปรับตัว เกิดเป็นความคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต และก่อให้เกิดเป็นภูมิปัญญาต่างๆ เช่น การใช้สมุนไพรในการป้องกันรักษาโรคภัยไข้เจ็บ การสร้างที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับธรรมชาติอย่างสมดุล การใช้ประโยชน์จากธรรมชาติอย่างยั่งยืน เริ่มจากการเก็บของป่าล่าสัตว์เพื่อดำรงชีพ โดยใช้เครื่องมือที่ทำจากหินอย่างหยาบ ๆ พัฒนาไปสู่การทำเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์ จนเกิดความคิดสร้างสรรค์พัฒนาภูมิปัญญาเพื่อความสะดวกสบายและความปลอดภัยในการดำรงชีวิต เช่น การผลิตเครื่องมือเครื่องใช้และอาวุธจากโลหะ เช่น ทองแดง สำริดและเหล็ก โดยการหลอมออกมาเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ในการดำรงชีวิต เช่น ขวาน มีด พร้า ดาบ เกราะ กำไล ต่างหู เป็นต้น ซึ่งแร่ธาตุประเภทโลหะต่างๆ ดังที่กล่าวมานั้น ล้วนเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่ได้จากพื้นผิวโลก และมนุษย์ก็ได้พัฒนาวิธีการผลิตเพื่อให้แร่โลหะเหล่านี้มีความแข็งแรง จึงเกิดเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถ่ายทอดสู่ลูกหลาน จากรุ่นสู่รุ่น จึงช่วยให้คนในท้องถิ่นสามารถพึ่งพาตนเองได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม

ภูมิปัญญา (Wisdom) ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 หมายถึง ฝนความรู้ ความสามารถ นอกจากนี้ยังมีคำที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาอีกหลากหลาย อาทิ

เช่น ภูมิปัญญาไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน ผู้ทรงคุณภูมิปัญญาไทย และปราชญ์ชาวบ้าน เป็นต้น ภูมิปัญญาไทย หมายถึง ความรู้ความสามารถ วิธีการ ผลงานที่คนไทยได้ศึกษา เก็บรวบรวมความรู้และจัดเป็นองค์ความรู้ปรับปรุง พัฒนา ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า มีประโยชน์ นำไปแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตของคนไทยได้อย่างเหมาะสมกับยุคสมัย ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หรือภูมิปัญญาพื้นบ้าน หมายถึง สิ่งที่แสดงความรู้ ความคิด และการกระทำของบรรพบุรุษของเราเพื่อที่จะดำรงชีวิตรอดอย่างมีความสุข ดังนั้น การศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงต้องศึกษาควบคู่ไปกับวัฒนธรรมพื้นบ้าน เพราะเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องสอดคล้องสัมพันธ์กัน ในขณะเดียวกันการศึกษาวรรณกรรมพื้นบ้านก็ต้องเกี่ยวข้องกับงานที่ทำได้ง่ายๆ คือ งานทำด้วยมือ หรืองานหัตถกรรม หรือศิลปะพื้นบ้าน

การผลิตเครื่องมือเครื่องใช้จากเหล็กสันนิษฐานว่าน่าจะเริ่มต้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางก่อน โดยใช้เทคนิคการตีมากกว่าการหล่อ แต่เพิ่งขุดพบว่ามีการผลิตเหล็กที่บ้านดิลิ่ง อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี ซึ่งมีอายุประมาณต้นพุทธศักราชที่ 7 นี้เอง ด้วยเหตุที่เครื่องมือเหล็กมีความเหนียวคงทนนำมาใช้ประดิษฐ์เป็นเครื่องมือต่างๆได้ง่าย จึงทำให้เครื่องมือจากเหล็กได้รับความนิยมอย่างรวดเร็วโดยนำมาประดิษฐ์เป็นเครื่องมือเครื่องใช้ที่ใช้กับงานหนักหรือเป็นอาวุธ เช่น พร้า ขวาน ลูกศร เป็นต้น ตัวอย่างจากชุมชนในยุคเหล็ก เช่น ชุมชนโบราณที่บ้านบางแค อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี เป็นต้น (ณรงค์ พวงพิศ และคณะ, 2551)

การตีเหล็กบ้านสี่แยกปี่ ตำบลกรงหมัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราชส่วนใหญ่แล้วจะมีการถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานในบ้านของช่างตีเหล็กเอง โดยการให้ช่วยงานก่อนแล้วค่อยฝึกหัดทำกันเองจนเกิดความชำนาญพอมีครอบครัวก็ยึดเป็นอาชีพ โดยมีการสืบทอดมาจากเชื้อชาติสายพันธุ์ โดยรุ่นปู่ย่า รุ่นตา ย่า แล้วมารุ่นพ่อ รุ่นลูก รุ่นหลาน เมื่อก่อนรุ่นปู่เขาจะมีการนับถือครูหมอของการตีเหล็ก การตีเหล็กนี้ถ้าครูหมอไม่เป็นคนเลือกก็ไม่สามารถทำการตีได้ เมื่อก่อนการตีเหล็กเขามีการก่อเตาถ่านและใช้สูบลม เมื่อก่อนการตีเหล็กนั้นได้รับอิทธิพลมาจากทางภาคเหนือ คือ จังหวัดแพร่ ซึ่งคุณปู่สมิต รัตนบุรี เป็นชาวจังหวัดแพร่ และได้มาแต่งงานกับคุณย่าดวง เพชรอาวุธ เป็นชาวจังหวัดนครศรีธรรมราช บ้านสี่แยกปี่นี้เอง สมัยก่อนนั้นจะใช้แรงคนตี คนทำสักส่วนใหญ่ โดยมีการใช้สูบลมในการทำเป็นเชื้อเพลิงและก็จะใช้ตะไบในการตกลม และบางครั้งเรือเขาได้อพยพจากจังหวัดร้อยเอ็ด คุณปู่กับคุณย่าดั้งเดิมแก่เป็นคนจังหวัดร้อยเอ็ดอยู่แล้ว คุณปู่กับคุณย่าได้ย้ายถิ่นฐานจากจังหวัดร้อยเอ็ดมาอยู่ที่บ้านสี่แยกปี่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เพราะว่าจังหวัดร้อยเอ็ดเมื่อก่อนนั้นมีแต่ช่างตีเหล็กและจึงทำให้มีการเกิดคู่แข่งกันมาก คุณปู่แก่เลยนำความรู้การตีเหล็กนี้มาจากทวดและปู่แก่ได้นำมาทำตั้งหลักเองที่บ้านสี่แยกปี่แล้ว ก็ยังนำความรู้ตีเหล็กมาถ่ายทอดให้ลูกหลาน แต่ปัจจุบันลูกหลานช่างตีเหล็กตลอดจน

เยาวชนในหมู่บ้านไม่ให้ความสนใจที่จะประกอบอาชีพตีเหล็กนี้มากนัก อีกทั้งได้ยังรับการศึกษาสูงขึ้นทำให้ต้องการอาชีพที่สบาย ยิ่งนับวันใกล้จะสูญหายไปเต็มที่

จากการสำรวจข้อมูลดังกล่าวข้างต้น พบว่า การตีเหล็กของชุมชนสี่แยกปี ตำบลกรุงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีลักษณะที่โดดเด่นในเรื่องของการตีเหล็กที่มีการใช้เหล็กแทนบรดยนต์ในการตีเป็นผลิตภัณฑ์ที่ออกจำหน่าย อีกทั้งยังทำให้ผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณภาพและแข็งแรง ทนทานกว่าการที่ผลิตจากเหล็กตามท้องตลาดจากอำเภออื่น ๆ เพราะว่าเหล็กตามท้องตลาดและเหล็กมัดจะต้องใช้เหล็กหลายๆ อันมาเชื่อมต่อกันถึงจะได้เหล็กที่มีความแข็งแรง ทนทาน เทียบเท่ากับเหล็กแทนบรดยนต์หนึ่งชิ้น แต่ปัญหาที่เหมือนๆ กันของช่างตีเหล็กในทุกพื้นที่นั้น ก็คือการหาผู้สืบทอดได้ยากมากเต็มที่ และอาจสูญหายไปหากไม่มีลูกหลาน หรือเด็กรุ่นใหม่เข้ามาสืบทอด ดังนั้น ภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีเหล็กนั้น ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบองค์รวม ระหว่างคนในท้องถิ่น สังคม และธรรมชาติ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีเหล็กไม่ได้มุ่งเน้นแต่เพียง แค่การตีเหล็กแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้า และยังสอดคล้องกับวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนหรือสังคม ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีเหล็ก จึงต้องเป็นองค์ความรู้ ระบบความคิด ความเชื่อของชุมชน ถ่ายทอดจากประสบการณ์ที่สั่งสมมา ปรับตัว และดำรงชีพตามสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางสังคม ที่มีการพัฒนาสืบทอดกันมา วางรากฐานหรือองค์ความรู้ด้านการตีเหล็ก ซึ่งเป็นผลจากการใช้สติปัญญา ปรับตัวตามสภาวการณ์ต่างๆ เป็นภูมิปัญญาอันเกิดจากประสบการณ์ของคนในท้องถิ่นเอง หรือเป็นภูมิปัญญาจากภายนอกที่ได้มีการแลกเปลี่ยนและถ่ายทอด ซึ่งมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตและเกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมกับกลุ่มชนชาติอื่นและรับเอามาปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติภูมิปัญญาท้องถิ่นความเป็นมาของคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเองด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน : ชุมชนบ้านสี่แยกปี ตำบลกรุงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเองด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน : ชุมชนบ้านสี่แยกปี ตำบลกรุงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ด้วยวิธีการใช้แบบสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สมาชิกกลุ่มตีเหล็กซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive selection) จำนวน 5 ครัวเรือน ครัวเรือนละ 2 คน รวม 10 คน จากประธานและตัวแทนกลุ่มตีเหล็ก จำนวน 6 คน กลุ่มผู้แทนองค์กรภาครัฐ ส่วนกลางและส่วนภูมิภาค จำนวน 4 คน จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเจ้าหน้าที่ จำนวน 5 คน จากพ่อค้าคนกลางหรือบุคคลที่รับผลิตภัณฑ์ของกลุ่มตีเหล็กไปจำหน่าย จำนวน 3 คน จากลูกค้าที่มาซื้อผลิตภัณฑ์ จำนวน 5 คนและประชาชนที่อาศัยในชุมชน จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 43 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth-interview) โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนำเอาข้อมูลจากการค้นคว้าวิจัยมาเก็บรวบรวม โดยแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้รับจากเอกสาร หนังสือ บทความ สื่อสารสนทนา ตลอดจนเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาเอกสาร (Documentary Research)

2) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมด้วยวิธีการสัมภาษณ์และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม

3) ข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth-interview)

4) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยการสังเกตในประเด็นที่กำหนด ณ ชุมชนบ้านสี่แยกปี่ ตำบลกรงหย่น อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราช

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยแยกออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) เป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้น ถูกต้องหรือไม่ โดยแหล่งที่จะพิจารณาในการตรวจสอบ ได้แก่ แหล่งเวลา แหล่งสถานที่ และแหล่งบุคคล

2) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิจัย (Investigation Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลจากการเก็บข้อมูลในภาคสนาม ที่มีผู้วิจัยและผู้ช่วยนักวิจัย หลังจากเก็บข้อมูลแล้วมาบันทึกข้อมูลด้วยกันและเห็นตรงกัน

3) การตรวจสอบสามเส้าด้วยวิธีการรวบรวม (Methodological Triangulation) เป็นการรวบรวมข้อมูลหลายวิธี ทั้งจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกต จากนั้นจึงนำข้อมูลมา ประมวลผล (Data processing) ให้เป็นระบบและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอแบบพรรณนาความต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเอง ด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน : ชุมชนบ้านสี่แยกปี ตำบลกรุงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัด นครศรีธรรมราช ผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาการตีเหล็กของกลุ่มตีเหล็ก บ้านสี่แยกปี ตำบลกรุงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช

จากผลการวิจัย พบว่า กลุ่มตีเหล็กชุมชนสี่แยกปี ในอดีตบรรพบุรุษได้อพยพมาจากทางภาคเหนือและภาคอีสาน โดยมี คุณปู่สมิต รัตนบุรี เป็นคนจังหวัดแพร่ โดยในวัยหนุ่มได้มาแต่งงานกับคุณย่าดวง เพชรอาวู ซึ่งเป็นชาวแยกบ้านปี จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ.2506 และได้ตั้งถิ่นฐานที่ชุมชนบ้านสี่แยกที่ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และเป็นผู้มีความรู้ในการตีเหล็กที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษในรุ่นปู่ย่าตายายที่เคยทำในจังหวัดแพร่ มาประกอบเป็นอาชีพการตีเหล็กที่บ้านสี่แยกปี ส่วนอีกกลุ่มเป็นกลุ่มครัวเรือนที่รุ่นปู่ย่าได้อพยพมาจากจังหวัดร้อยเอ็ดมาตั้งถิ่นฐานที่ชุมชนบ้านสี่แยกปี ในปี พ.ศ.2511 คือคุณปู่หมาย ปราบพล เนื่องจากในจังหวัดร้อยเอ็ด ในขณะนั้นมีการตีเหล็กกันเป็นจำนวนมาก จนเกิดการแข่งขันกันสูง คุณปู่หมาย ปราบพล เลยอดพามาอยู่ที่ชุมชนบ้านสี่แยกปี เพราะมีญาติพี่น้องอยู่ที่บ้านปีได้ชักชวนให้มาอาศัยอยู่ด้วยกัน คุณปู่ มีญาติพี่น้องอยู่ที่บ้านสี่แยกปีจำนวน 10 กว่าคน มีด้วยกันประมาณ 3 ครัวเรือน จึงได้นำความรู้การตีเหล็กที่สืบทอดมาจากทวดมาทำต่อที่ชุมชนบ้านสี่แยกปี ซึ่งโดยทั้งสองกลุ่มได้รับการถ่ายทอดความรู้การตีเหล็กให้กับรุ่นลูกหลานจนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลา 60 ปี ซึ่งการตีเหล็กในช่วงแรกจะมีการถ่ายทอดความรู้กันเฉพาะกลุ่มลูกหลานคนตีเหล็กเท่านั้น โดยในระยะแรกให้ลูกหลานช่วยฝึกหัดการทำไปก่อนจนเกิดความชำนาญก็เริ่มทำด้วยตนเอง เมื่อมีครอบครัวก็เลยยึดเป็นอาชีพมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งเหลือไม่กี่ครัวเรือนแล้ว ในอดีตการตีเหล็กจะมีการนับถือครูหมอของการตีเหล็ก โดยครูหมอจะเป็นคนเลือกว่าใครสามารถตีเหล็กได้หากครูหมอไม่เลือกก็ไม่สามารถจะทำการตีเหล็กได้ ซึ่งการตีเหล็กจะมีการก่อเตาถ่านและใช้สูบลม (เป็นสูบลมที่ไว้ทำเชื้อเพลิงในการตีเหล็กโดยมีการใช้มือทำบั้งลม) และใช้แรงงานคนเป็นคนตีมีการใช้สูบลมในการทำเป็นเชื้อเพลิงและจะใช้ตะไบในการตกแต่งคมและต่อมาไม่ค่อยจะมีคนที่

จะมาสืบทอดการตีเหล็ก เพราะปัจจุบันลูกหลานช่างตีเหล็กตลอดจนเยาวชนในหมู่บ้านไม่ให้ความสนใจที่จะประกอบอาชีพตีเหล็กนี้เลย อีกทั้งได้ยังรับการศึกษาสูงขึ้นทำให้ต้องการอาชีพที่สบาย ยิ่งนับวันใกล้จะสูญหายไปเต็มที

สอดคล้องกับดวงฤทัย อรรถแสง (2552) อธิบายถึง การถ่ายทอดองค์ความรู้ของ ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ การบอกวิชาขององค์ความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ ซึ่งภูมิปัญญาท้องถิ่นมักจะมีการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้ผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายไปโดยอัตโนมัติ ไม่ได้เรียนวิชาการสอนมาจากสถาบันใดๆ และใช้สามัญสำนึกในแบบสังคมประกิต คือ การเรียนการสอนที่เกิดจากการเลียนแบบและการจดจำสืบทอดกันมาจากครอบครัว โดยวิธีการถ่ายทอดจะมี 2 รูปแบบ คือ การใช้วิธีการสาธิต ทำให้ดูเป็นตัวอย่างการอธิบายถึงขั้นตอนให้ผู้เขียนเข้าใจและผู้เรียนปฏิบัติตาม และการใช้วิธีที่การปฏิบัติจริงโดยที่ใช้จากการฟังคำบรรยาย ถึงจะมีการอธิบายและการสาธิตโดยที่มีการนำไปปฏิบัติจริงและปฏิบัติซ้ำกันตลอดจนเกิดความชำนาญ เพราะจะเป็นผลงานที่จะใช้ในการดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยจะต้องเป็นผลงานที่มีความเกิดขึ้นจริงและสามารถที่นำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยไม่ใช่ผลงานที่กล่าวอ้างมาในตำราเท่านั้น ดังนั้นกลุ่มเป้าหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นมักจะมีผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่มีการรับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้ในท้องถิ่นส่วนมากก็มักจะเป็นคนในครอบครัวหรือเป็นญาติโดยทางสายเลือด เนื่องจากความรู้บางอย่างผู้รู้ทั้งหลายมักหวงหวอนและจะไม่แพร่พรายให้คนอื่นฯ

และสอดคล้องกับนันทวุฒิ ป้องพันธ์ (2556) กล่าวว่า การสืบค้นหาภูมิปัญญาชาวบ้าน ค้นหาผู้รู้ปราชญ์นั้นเป็นส่วนหนึ่ง เพื่อประมวลความรู้ภูมิปัญญาให้เป็นเครื่องมือที่ทำให้องค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ให้สามารถฟื้นฟูความสัมพันธ์กับธรรมชาติรอบตัว ดิน น้ำ ป่า เพื่อให้สามารถบริหารจัดการทรัพยากรของตนเองอย่างมีหลักคิด หลักที่ตั้งอยู่บนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น และอีกส่วนหนึ่งเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิดประสบการณ์และความรู้ภูมิปัญญาต่างๆ เพื่อให้ค่อยๆ สานกันเป็นเครือข่ายและร่วมกันพัฒนาระบบที่จะทำให้เกิดความช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเองด้าน การศึกษาอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านสี่แยกปี ตำบลกรุงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่ามีการใช้เหล็กแทนเป็นวัตถุดิบหลักและเป็นเหล็กที่มีคุณสมบัติที่โดดเด่น คือ มีความเหนียว แข็งแรงและมีความทนทานสูง ซึ่งทั้งการเลือกใช้วัตถุดิบ และ กระบวนการตีเหล็กล้วนได้รับการถ่ายทอดมาจากภูมิปัญญาของบรรพบุรุษซึ่งเป็นผู้อพยพ มาจากท้องถิ่นอื่น และมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการตีเหล็กมาจากบรรพบุรุษอีก ทอดหนึ่ง โดยนำความรู้ที่ติดตัวมานั้นใช้ประกอบอาชีพตีเหล็กมีดพรว้าเลี้ยงชีวิตจนมีความเป็นอยู่

ที่ดีขึ้น และได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการตีเหล็กให้กับลูกหลาน และคนในชุมชนได้ ประกอบอาชีพและพัฒนาเทคนิคการตีเหล็กมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นตอนการตัดเหล็กหนาบด้วยการสกัดตัดเหล็กแล้วเอาไปเผาไฟให้ร้อนจนเหล็กกลายเป็นสีแดง และใช้แรงงานคน 3 คน ตีเหล็กที่ร้อนจนแดงนั้นจนกว่าจะได้ทรงตามที่ต้องการ

2.2 ขั้นตอนการแต่งขึ้นรูป โดยต้องทำหลังจากที่ตัดเหล็กเป็นท่อน ๆ แล้วตีส่วนปลายให้แผ่ออกเตรียมขึ้นรูป

2.3 ขั้นตอนการแต่งรูป หลังจากตีขึ้นรูปแล้ว นำเหล็กไปเผาจนร้อนแดง แล้วนำมาแต่งรูปให้ตรงตามต้องการ แล้วจึงทิ้งเหล็กไว้ให้เย็นแล้วใช้ค้อนตีอีกครั้งเพื่อให้เนื้อเหล็กเรียบ บาง ตรง และขึ้นมัน

2.4 ขั้นตอนการตีตรา โดยเอาชิ้นงานที่แต่งรูปแล้วไปเข้าเตาเผาให้พอร้อน ไม่ต้องร้อนจัดจนแดง จากนั้นนำมาตั้งบนทั่งแล้วตีตราลงตรงตำแหน่งที่ต้องการ

2.5 ขั้นตอนการแต่งชิ้นงาน เป็นการเก็บรายละเอียดให้ชิ้นงานสวยงามเรียบร้อย ก่อนนำไปชุบคม โดยการชุบขัดให้เกิดความคมและเรียบด้วยเครื่องเจียร ทั้งในส่วนที่เป็นคม และส่วนที่เป็นด้าม โดยใช้ด้ามไม้มาสอดเข้าไปให้พอดี จากนั้นจึงเจียรคมของมีดพริ้ว

2.6 ขั้นตอนการชุบ เป็นขั้นตอนสุดท้าย โดยการเอาชิ้นงานไปเผาไฟอีกครั้ง โดยให้เผาไฟเฉพาะตรงส่วนที่เป็นคมของมีดเท่านั้น จากนั้นก็เอาไปจุ่มในรางน้ำและรีบเอาขึ้นทันที ซึ่งช่างบางคนอาจมีเทคนิคส่วนตัวโดยการจุ่มน้ำและรีบยกขึ้นทันที 3 รอบ เพื่อดูสีของเหล็ก หากเป็นสีเหลืองอ่อนก็ถือว่าใช้ได้ ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก ช่างที่ทำจะต้องเป็นช่างที่ชำนาญงานและมีประสบการณ์สูง

รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ชุมชนบ้านสี่แยกบึง ซึ่งเดิมผลิตเฉพาะชิ้นงานที่ใช้เกี่ยวกับการเกษตร เช่น มีดกรีดยาง มีดพริ้ว มีดตัดปาล์ม เหล็กปอกมะพร้าว ขวาน จอบ เป็นต้น แต่ปัจจุบันได้มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีเหล็กมาผลิตชิ้นงานที่ใช้ในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น เช่น มีดอีโต้ มีดหันหรือมีดทำครัว ซึ่งก็ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

อภิปรายผล

จากการศึกษาประวัติความเป็นมาและการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเองด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน ของชุมชนบ้านสี่แยกบึง ตำบลกรงหย่น อำเภอกู่ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถนำมาอภิปรายผลได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. ประวัติความเป็นมาของการตีเหล็กของชุมชนบ้านสี่แยกบึง ตำบลกรงหย่น อำเภอกู่ใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า บรรพบุรุษได้อพยพมาจากทางภาคเหนือ

โดยมีคุณปู่สมิต รัตนบุรี เป็นคนจังหวัดแพร่ ได้มาแต่งงานกับคุณย่าดวง เพชรอาวูธ ซึ่งเป็นชาวชุมชนบ้านสี่แยกปี่ ตำบลกรงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ในปี พ.ศ. 2506 และได้ตั้งถิ่นฐานทำมาหากินที่ชุมชนบ้านสี่แยกปี่ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา ซึ่งคุณปู่สมิตเป็นผู้ที่มีความรู้ในการตีเหล็กที่ได้รับการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษของคุณปู่สมิตที่เคยทำสืบทอดกันมาที่จังหวัดแพร่ โดยคุณปู่สมิตได้นำความรู้ที่ติดตัวมานี้มาประกอบอาชีพตีเหล็ก

ส่วนอีกกลุ่มเป็นกลุ่มครัวเรือน ที่รุ่นปู่ย่าได้อพยพมาจากจังหวัดร้อยเอ็ดมาตั้งถิ่นฐานที่ชุมชนบ้านสี่แยกปี่ ในปี พ.ศ.2511 คือคุณปู่หมาย ปราบพล เนื่องจากในจังหวัดร้อยเอ็ด ในขณะนั้นมีการตีเหล็กกันเป็นจำนวนมาก จนเกิดการแข่งขันกันสูง คุณปู่หมาย ปราบพล เลยอพยพมาอยู่ที่ชุมชนบ้านสี่แยกปี่ เพราะมีญาติพี่น้องอยู่ที่บ้านนี้ได้ชักชวนให้มาอาศัยอยู่ด้วยกัน คุณปู่ มีญาติพี่น้องอยู่ที่บ้านสี่แยกปี่จำนวน 10 กว่าคน มีด้วยกันประมาณ 3 ครัวเรือน จึงได้นำความรู้การตีเหล็กที่สืบทอดมาจากทวดมาทำต่อที่ชุมชนบ้านสี่แยกปี่ ซึ่งโดยทั้งสองกลุ่มได้รับการถ่ายทอดความรู้การตีเหล็กให้กับรุ่นลูกหลานจนถึงปัจจุบันนับเป็นเวลา 60 ปี การตีเหล็กในช่วงแรกจะมีการถ่ายทอดความรู้กันเฉพาะกลุ่มลูกหลานคนตีเหล็กเท่านั้น โดยในระยะแรกให้ลูกหลานช่วยฝึกหัดการทำไปก่อนจนเกิดความชำนาญก็เริ่มทำด้วยตนเอง เมื่อมีครอบครัวก็เลยยึดเป็นอาชีพมาจนถึงปัจจุบัน ในอดีตการตีเหล็กจะมีการนับถือครูหมอของการตีเหล็ก โดยครูหมอจะเป็นคนเลือกว่าใครสามารถตีเหล็กได้หากครูหมอไม่เลือกก็ไม่สามารถจะทำการตีเหล็กได้ ซึ่งการตีเหล็กจะมีการก่อเตาถ่านและใช้สูบลม (เป็นสูบลมที่ไว้ทำเชื้อเพลิงในการตีเหล็กโดยมีการใช้มือทำปั๊มลม) และใช้แรงงานคนเป็นคนตี มีการใช้สูบลมในการทำเป็นเชื้อเพลิงและจะใช้ตะไบในการตกแต่งคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพ พุทธิศักดิ์แสง (2548) ได้วิจัย หัตถกรรมพื้นบ้านชาวอีสานพบว่า อาชีพตีเหล็กเป็นอาชีพเสริมรองจากการทำนาเพื่อหารายได้หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวถ่ายทอดให้แก่ลูกหลานรุ่นต่อรุ่น และสอดคล้องกับ ผอบ ชนะวรรณโณ (2546, 4-5) ที่ทำการวิจัยวัฒนธรรมการตีเหล็กบ้านนาป้อ ตำบลควนปริง อำเภอเมือง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง พบว่าภาคใต้มีหลายหมู่บ้านที่มีอาชีพตีเหล็ก เช่น บ้านน้ำน้อย บ้านโคกหาร ตำบลน้ำน้อย อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

2. การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนตีเหล็กเพื่อการพึ่งตนเองด้านการศึกษาอย่างยั่งยืน :ชุมชนบ้านสี่แยกปี่ ตำบลกรงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าการที่คนตีเหล็กรู้จักการนำกรรมวิธีในการตีเหล็กของบรรพบุรุษมาผสมผสานกับวัฒนธรรมพื้นบ้านของภาคใต้ เพื่อนำมาจัดการกับทรัพยากรที่มีอยู่ เป็นการเพิ่มรายได้และผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ เช่น มีดกรีดยาง มีดพรว้า มีดตัดปาล์ม เหล็กปอกมะพร้าว ขวาน จอบ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันได้มีการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีเหล็กมาผลิตชิ้นงานที่ใช้ในครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น เช่น มีดอีโต้ มีดหันหรือมีดทำครัว ซึ่งก็ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทำให้สินค้าที่ผลิตได้ตรงกับความต้องการของตลาด สอดคล้องกับธวัช ปุณโณธก (2531:40) ได้

ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาชาวบ้าน ความรอบรู้ของชาวบ้านที่เรียนรู้จากประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ประสบด้วยตนเอง หรือเรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สะสมต่อกันมา ภูมิปัญญาไม่ได้หมายถึงเฉพาะในอดีตเท่านั้น แต่ยังหมายถึงศักยภาพในการสานความรู้ใหม่ๆ นั่นคือ ภูมิปัญญายุคหนึ่งสมัยหนึ่งย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามการพัฒนาความรู้ของสังคม อีกทั้งชาวบ้านที่ประกอบอาชีพตีเหล็กในชุมชนบ้านสี่แยกปี้ ยังได้รวมตัวกันเป็นสมาชิกกลุ่มตีเหล็ก และส่วนราชการ เช่น อบต. สำนักงานพัฒนาชุมชน ผู้นำชุมชน รวมทั้งปราชญ์ชาวบ้าน ได้มาเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจซึ่งรวมตัวกันเป็นสมาชิกกลุ่มตีเหล็ก ทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นการตีเหล็กได้รับการถ่ายทอดสู่คนรุ่นใหม่มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับปฐม นิคมานนท์ (2535:34) ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า หมายถึง วิธีการส่งต่อความรู้ ความชำนาญ หรือค่านิยมที่มีอยู่ไปยังบุคคลอื่น อาจเป็นครูญาติ หรือสมาชิกคนอื่นในชุมชนก็ได้ อาจจะเป็นการถ่ายทอดโดยตรง โดยทางอ้อมด้วยการจูงใจ หรือไม่จูงใจ มีการเรียกค่าตอบแทนหรือไม่ก็ได้ และยังสอดคล้องกับ สุदारตน์ ภัทรกุลทักซ์ (2548:78) ที่ได้กล่าวถึงการถ่ายทอดความรู้ว่า การถ่ายทอดความรู้หมายถึง การบอกหรือการสอนวิชาความรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจ นำไปปฏิบัติได้ ซึ่งแต่เดิมภูมิปัญญาท้องถิ่นมักจะมีการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน หรือกลุ่มเป้าหมายโดยอัตโนมัติ โดยที่ไม่ได้เรียนวิชาการสอนจากสถาบัน แต่จะใช้สามัญสำนึกแบบสังคมประกิต คือ การสอนที่เกิดขึ้นจากการเลียนแบบและจดจำสืบทอดกันมาในครอบครัวโดยการใช้การถ่ายทอด ซึ่งจะมีด้วยกัน 4 วิธี คือ

1) ใช้วิธีสาธิต คือ การทำให้ดูเป็นตัวอย่าง อธิบายทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้เรียนฝึกหัดทำให้เข้าใจแล้วให้ผู้เรียนปฏิบัติตามที่สาธิตไว้ทุกขั้นตอน

2) ใช้วิธีการปฏิบัติจริง คือ ฟังคำบรรยาย อธิบาย สาธิต และนำไปปฏิบัติจริงซ้ำ ๆ จนเกิดความชำนาญ เพราะผลงานที่จะใช้ดำรงชีวิตได้ต้องเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจริง นำเอาไปใช้ประโยชน์ได้ ไม่ใช่ผลงานที่กล่าวอ้างไว้ในตำราเท่านั้น กลุ่มเป้าหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้เรียน หรือกลุ่มเป้าหมายที่รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้ในท้องถิ่นส่วนมากจะเป็นคนในครอบครัว เป็นญาติโดยสายเลือด เนื่องจากความรู้บางอย่างผู้รู้ทั้งหลายมักหวงแหนมาก จะไม่แพร่พรายให้คนอื่น ๆ รู้

3) สื่อต่างๆในปัจจุบันมีมากมายหลายประเภท ภูมิปัญญาสามารถถ่ายทอดความรู้โดยใช้สื่อต่างๆได้อย่างสะดวกหน่วยงานต่างๆที่ให้การสนับสนุนภูมิปัญญา ก็สามารถถ่ายทอดสืบทอดความรู้ได้อย่างกว้างขวาง

4) ความจำเป็นในการผลิต ทำให้ภูมิปัญญาต้องถ่ายทอดความรู้สู่บุคคลอื่นๆ นอกเหนือจากคนในครอบครัวหรือผู้สืบทอด เพื่อต้องการเพิ่มผลผลิตสู่ตลาด ภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถมีประสบการณ์ในการทำงานนั้น ๆ อย่างมากมาย ความรู้ดังกล่าวเป็นความรู้ที่นำมาปฏิบัติ มีผลผลิตที่เป็นรูปธรรม เป็นความรู้

ที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น ความรู้ความสามารถดังกล่าวเป็นสิ่งที่มีค่า สมมานาน เป็นโครงสร้างความรู้ที่มีหลักการ มีเหตุผลในตัวเองที่น่าศึกษา ควรอนุรักษ์และ สืบทอด ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นมียุ่มาภายในท้องถิ่น แต่คนต่างมีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ มีผลงานเพื่อการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันออกไปหลายสาขา

ถึงแม้ว่าจะมีการรวมกลุ่มกันเป็นสมาชิกกลุ่มดีเลิศชุมชนบ้านสี่แยกบึง และมีการ เริ่มถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่คนรุ่นใหม่ รวมทั้งมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับ ความต้องการของตลาดมากขึ้นแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่มากพอที่จะทำให้เกิดการพึ่งตนเอง อย่างยั่งยืนได้ โดยพบว่า กลุ่มช่างดีเลิศยังขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อใช้ในการ พัฒนางานดีเลิศให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งควรจัดให้มีการศึกษากระบวนการดีเลิศ และปลูก จิตสำนึกให้มีการอนุรักษ์การดีเลิศของชุมชนบ้านสี่แยกบึงให้มากขึ้น สอดคล้องกับขอบ ณะวรรณโณ (2546:7) ที่ศึกษาวัฒนธรรมการดีเลิศบ้านนาบ่อ ตำบลควนปริง อำเภอ เมือง จังหวัดตรัง พบว่าปัจจุบันผลิตภัณฑ์จากการดีเลิศ บ้านนาบ่อ ได้รับความนิยมน ้อยลงเพราะอิทธิพลของการผลิตสินค้าจากโรงงานอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่มีความสวยงาม และสะดวกในการใช้งาน แต่เนื่องจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์ของชุมชนบ้านสี่แยกบึงนั้นยังคง มีความคม มีความแข็งแรง ทนทาน จึงยังคงได้รับความนิยมจากผู้ใช้อยู่บ้าง จึงควรให้ม ีการศึกษาการประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นคนดีเลิศเพื่อการพึ่งตนเองด้านการศึกษาอย่าง ยั่งยืน : ชุมชนบ้านสี่แยกบึง ตำบลกรุงหยัน อำเภอทุ่งใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช อย่าง เป็นระบบ เพื่อพัฒนาท้องถิ่น ก่อให้เกิดการสร้างรายได้ให้กับชุมชนในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทาง สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชน เกิดแหล่งเรียนรู้ ทางภูมิปัญญาที่จะพัฒนาคนในชุมชนให้เกิดการวางแผนภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเองและ พร้อมที่จะถ่ายทอดให้คนรุ่นใหม่เพื่อทำให้ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตัวเองได้ ซึ่งมีความ สอดคล้องกับทวีศักดิ์ นพเกษตร (2542:20-21) ได้กล่าวถึงความเข้มแข็งของชุมชนว่า ชุมชน จะเข้มแข็งได้นั้นต้องมีลักษณะเป็นประชาคมสูง โดยประชาคมจะมีส่วนร่วมในการสร้าง ความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในชุมชนได้ โดยไม่ต้องรอการช่วยเหลือจากภายนอกแต่เพียงอย่าง เดียว

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

การที่จะอนุรักษ์อาชีพดีเลิศของชุมชนบ้านสี่แยกบึงให้คงอยู่ต่อไปนั้น สามารถทำ ได้โดยการถ่ายทอดความรู้ เทคนิคและภูมิปัญญาการดีเลิศให้แก่ลูกหลาน และคนรุ่นใหม่ หรือผู้ที่สนใจในชุมชน ควรมีการหาแนวทางในการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นการดีเลิศของ ชุมชนบ้านสี่แยกบึง ซึ่งเป็นภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้าน โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งในเชิง ปริมาณและคุณภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์เป็นที่ยอมรับทั้งจากผู้ผลิตและผู้ใช้

รวมทั้งเผยแพร่ผลิตภัณฑ์ออกไปสู่ตลาดภายนอกชุมชน เพื่อจะได้สร้างอาชีพและรายได้ให้แก่คนในชุมชนต่อไป อีกทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนจะต้องมีส่วนร่วมในการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยเหลือในการบริหารจัดการทั้งการผลิตและการตลาดในการจัดจำหน่าย และควรมีการสนับสนุนให้ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการร่วมมือกันจัดทำเป็นศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อจัดให้เป็นกิจกรรมการเรียนรู้เชิงปฏิบัติให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนที่สนใจได้มีโอกาสเรียนรู้และเข้ารับการศึกษาฝึกหัดอาชีพการตีเหล็กจากปราชญ์ชาวบ้าน และยังเป็นการปลูกฝังให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ตระหนัก และเล็งเห็นคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น การตีเหล็ก เพื่อพัฒนาอาชีพตีเหล็กและช่วยกันสืบทอดภูมิปัญญาการตีเหล็กของชุมชนบ้านสี่แยกป้ออย่างเป็นระบบและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- ณรงค์ พวงพิศ. (2551). *ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานในแดนประเทศไทย*. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- ดวงฤทัย อรรถแสง. (2552). *กระบวนการจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าไหมมัดหมี่ย้อมธรรมชาติ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทวีศักดิ์ นพเกษตร. (2542). *วิกฤตสังคมไทย 2542 กับบทบาทวิทยากรกระบวนการ เล่ม 2*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม ธนาคารออมสิน.
- ธวัช ปุณโณทก. (2531). *ทิศทางหมู่บ้านไทย*. กรุงเทพฯ : เจริญการพิมพ์.
- _____. (2531). *ภูมิปัญญาชาวบ้านอีสาน ทักษะของอาจารย์ปรีชา พิณทองทิศทางหมู่บ้านไทย*. กรุงเทพฯ : เจริญวิทย์การพิมพ์.
- นันทวุฒิ ป้องจันทร์. (2556). *การจัดการความรู้ภูมิปัญญาในการผลิตผ้าไหมย้อมสีธรรมชาติ อำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปฐม นิคมานนท์. (2535). *การค้นหาคำรู้และระบบถ่ายทอดความรู้ ในชุมชนชนบทไทย*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ผอบ ชณะวรรณโณ. (2546). *วัฒนธรรมการตีเหล็กบ้านนาบ้อ ตำบลควนปริง อำเภอเมืองตรัง จังหวัดตรัง*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- สุดารัตน์ ภัทรดูลพิทักษ์ และคณะ. (2548). *การจัดการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ้าฝ้ายย้อมสีเปลือกไม้บ้านโนนศึกษา ตำบลนาอุดม อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด*. ร้อยเอ็ด : มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

